

Adolph Werner Ravenshorst (1847 - 1912)

Hoofdmeester van de Openbare School te IJsselmuiden

Enkele maanden terug berichtte de Stentor ons dat na ruim 100 jaar een erfstuk was thuis gekomen (1). Het betrof een zilveren inktset welke het IJsselmuiden schoolhoofd A.W. Ravenshorst in 1910 bij zijn jubileum kreeg aangeboden. Nu prijkt deze set in een vitrinekast in de hal van de openbare basisschool 'Wonderwijs', omdat familieleden van Ravenshorst dit stuk teruggaven aan de oudste school van IJsselmuiden.

Dat dit juist moest gebeuren in het 100ste sterfjaar van deze meester Ravenshorst, was niemand opgevallen. Vanwege dit feit én de vele verdiensten van deze (vergeten) notabel van ons dorp, schenken wij in dit artikeltje aandacht aan zijn persoon.

Adolph Werner Ravenshorst is op 2 maart 1847 geboren te Ambt Ommen (toen nog een zelfstandige gemeente naast Stad Ommen). Hij was de oudste van de 4 kinderen van Marten Adolfs Ravenshorst (rentmeester) en Jantje Makkinga. 22 Mei 1873 trouwde hij op 26 jarige leeftijd met de bijna 4 jaar oudere Johanna Ravenshorst, een achternicht uit de stad Ommen. Johanna was een dochter van Elias Jansen Ravenshorst (onderwijzer en gemeenteontvanger) en Suzanna Hendriks Konijnenbeld. Bij dit huwelijk, wat in Ommen wordt gesloten, vermeldt de ambtenaar dat de bruidegom hoofdonderwijzer is. Adolph Werner is dan namelijk al een paar jaar aan het werk in IJsselmuiden.

De Kamper Courant van 4 augustus 1870 vermeldt onder de plaatselijke 'Nieuwstijdingen':
- *Door de gemeenteraad van IJsselmuiden is tot hoofdonderwijzer aldaar benoemd de heer A.W. Ravenshorst, hulponderwijzer te Stad Ommen.*

De notulen van deze gemeenteraad geven ons meer duidelijkheid over deze benoeming. De aanleiding tot het zoeken naar een nieuw hoofd is het feit dat de hoofdmeester en koster J. Hoogenkamp begin maart 1870 zijn eervol ontslag aanvraagt vanwege voortdurende 'ligchaamsongesteldheid'. Een advertentie in plaatselijke en landelijke kranten wordt gezet, waarop een tiental gegadigden zich schriftelijk bij de burgemeester melden. In de vergadering van de raad van 1 augustus wordt uit een (door de Overijsselse Schoolopziener) voorgesteld drietal gekozen: Adolph Werner Ravenshorst, hulponderwijzer te Ommen, oud 23 jaren, geëxamineerd als hoofdonderwijzer te Zwolle in 1870. Te benoemen tot hoofdonderwijzer der openbare lagere school alhier, met ingang van 15 augustus.

Aan de nieuwe hoofdonderwijzer wordt aangeboden een vrije woning met tuin (= vrij wonen) en een jaarwedde van fl. 400,- benevens een veranderlijk inkomen van 25 cent in het kwartaal voor iedere leerling die minstens de helft van de lessen bezoekt (en dat zijn er dan ongeveer 200 leerlingen gemiddeld, wat betekent zo'n fl. 200,- per jaar extra inkomen).

'... met uitzondering van de vastgestelde vacantien elken werkdag des voormiddags van negen tot twaalf ure en des namiddags van twee tot vier ure op de dagschool; en van den eersten October tot den eersten April van vijf tot zeven ure des avonds op de avondschool, geregeld school te houden met uitzondering evenwel van den Woensdag en Zaterdag voor de avondschool, om het onderwijs onder het aanleren van gepaste en nuttige kundigheden, dienstbaar te maken aan de ontwikkeling van de verstandelijke vermogens der kinderen en aan hunne opleiding tot alle christelijke en maatschappelijke deugden, om geene leerlingen op de school aan te nemen dan die voorzien zijn van het bewijs dat zij de koepokinenting ondergaan of de natuurlijke kinderziekte gehad hebben, en om zich overigens te gedragen naar alle zoodanige wetten en verordeningen als uit opzicht tot deze betrekking zijn of zullen worden vastgesteld.'

Een maand later wordt (per 1 november 1870) een hulponderwijzer benoemd en wel de heer Johannes Ravenshorst, een hulponderwijzer uit Den Ham, voor een jaarwedden van fl. 300,-. Vele jaren gaven de 2 naamgenoten samen avondlandbouw cursussen in de school.

Ruim een jaar na hun trouwen wordt in augustus 1874 bij de burgerlijke stand van IJsselmuiden een levenloos geboren zoontje, zonder naam, aangegeven. Na deze baby zijn geen andere kinderen meer geboren. Nageslacht hebben Adolph Werner en Johanna daarom dus niet en in het huis van de bovenmeester was zodoende ook ruimte over voor kostgangers. De Burgerlijke Stand van IJsselmuiden vermeldt de jaren door verschillende inwonende onderwijzers en kwekelingen. Vanaf 1899 bieden zij onderdak aan Johanna's broer Elias Ravenshorst (52 jaar, alleenstaand), die dan voorgoed bij zus en zwager komt wonen.

Ravenshorst is zijn lange loopbaan begonnen in de oude dorpschool, naast de kerk, aan de Dorpsweg. Aan de school vast was ook het woongedeelte voor de hoofdonderwijzer. Deze school is vlak voor zijn komst nog verbouwd en uitgebreid met een derde lokaal, maar is al snel weer te klein. In 1893 wordt de oude school vervangen door een prachtige nieuwe school (6 lokalen / 288 leerlingen) met onderwijzerswoning, eveneens gelegen aan de Dorpsweg, maar nu meer richting de Nieuweweg. *(Dit schoolgebouw is in 1974 afgebroken, om plaats te maken voor een nieuwe, welke 15 meter naar achteren werd gebouwd. In 2012 verhuisde de openbare school van de Dorpsweg naar Laanzicht, áán het nieuwe Kulturhus.)*

Opmerkelijk is, dat de vrouw en zwager van Ravenshorst alle jaren door in de burgerlijke stand stonden ingeschreven als 'Gereformeerd', zij stamden uit Ommer families die gekozen hadden voor de Afscheiding van 1834 uit de toenmalige Hervormde Kerk (die in Ommen en omgeving geleid werd door de bekende ds. A.C. van Raalte die in 1847 naar de Verenigde Staten zou emigreren). Meester Ravenshorst was orthodox hervormd, waardoor de ouders in IJsselmuiden (aanvankelijk) niet hoefden te kiezen voor het bijzonder christelijk onderwijs. De kerkelijk gereformeerden uit het dorp zonden hun kinderen over de brug naar het Christelijk onderwijs te Kampen. 'Afgescheidenen' maakten geen enkele kans bij het Openbare onderwijs (als zij dit al ambieerden).

In 1895 bericht de Kamper Courant:

'Op woensdag 14 Aug. zal de heer A.W. Ravenshorst, hoofd der school te IJsselmuiden, den dag herdenken, waarop hij voor 25 jaar tot hoofdonderwijzer werd benoemd. Op Donderdag 15 Aug. viert de IJsselmuider schooljeugd haar jaarlijksch schoolfeest.'

Uit het archief van de voormalige gemeente IJsselmuiden, uit de notulen van de raad (ingekomen en uitgaande stukken) vernemen we onder andere nog het volgende:

* 14 februari 1887: Ravenshorst, hoofd der school

Betreft tekenonderwijs op de lagere school. Het hoofd is van mening dat dit niet noodzakelijk is. Onder de takken van nijverheid kan het maken van russchen en biezen worden genoemd. Daar deze matten steeds met dezelfde patronen worden vervaardigd en onderling weinig verschillen, is naar zijn mening geen behoefte aan tekenonderwijs. Leerlingen die een ambacht leren waarvoor tekenonderwijs een hoofdvereiste is, behoren tot de zeldzaamheid.

* Begroting 1893

Als bezoldigde ambtenaren worden genoemd (met jaarlijkse bezoldiging):

<i>Jan Boeve, ambtenaar secretarie,</i>	<i>fl. 150,00</i>
<i>Adolf Werner Ravenshorst, hoofd der school,</i>	<i>fl. 800,00</i>
<i>Jan Bouwhuis, onderwijzer,</i>	<i>fl. 600,00</i>
<i>(...)</i>	
<i>Derk Mestingh, geneesheer,</i>	<i>fl. 300,00</i>
<i>Elizabeth Koopman en de wed. Smit, beide vroedvrouw,</i>	<i>fl. 50,00</i>
<i>Jan Lamberts, veldwachter,</i>	<i>fl. 374,00</i>
<i>Arend Wind, nachtwacht,</i>	<i>fl. 80,00</i>
<i>Adriaan Beljaars, lantaarnopsteker,</i>	<i>fl. 88,00</i>

* Begroting 1902

<i>A.W. Ravenshorst, hoofd,</i>	<i>fl. 1200,00</i>
---------------------------------	--------------------

Eind 1910, na ruim 40 jaar trouwe dienst, vindt meester Ravenshorst het welletjes.

'Door den raad der gemeente IJsselmuiden is aan den heer A.W. Ravenhorst op zijn verzoek, met ingang van 1 November a.s. eervol ontslag verleend als hoofd der school, onder dankbetuiging voor de gedurende bijna veertig jaren bewezen diensten.'

In september heeft men ook al een opvolger gevonden in de persoon van de heer J. Bosscher, dan nog het hoofd van de school te Mastenbroek.

Tussen de ingekomen stukken van de Gemeenteraad van IJsselmuiden bevindt zich een klein briefje met het (nog steeds) zwierige handschrift van Ravenshorst:

Aan den Heer Burgemeester der gemeente IJsselmuiden.

Edelachtbare Heer!

De nog steeds voortdurende ongesteldheid en zwakte, een gevolg van de ernstige ziekte van den gepasseerde winter, waarbij komt een zeer lastig lichaamsgebrek, waardoor ik niet in staat ben langer dan eenige ogenblikken te staan en dus de werkzaamheden, aan mijne betrekking verbonden, niet naar behooren zal kunnen verichten; in verband met het herhaald advies van mijn geneesheer, doen mij besluiten mijne betrekking neer te leggen en UEd hiermede in kennis te stellen, tevens met vriendelijk en beleefd verzoek mij een geneeskundig onderzoek te doen ondergaan, dat vóór de aanvraag om ontslag met recht op pensioen moet plaats hebben.

Mijn geneesheer is de Heer W. ten Kate, arts te Kampen.

Met verschuldigde hoogachting,

Uw A.W. Ravenshorst, Hoofd der School / IJsselmuiden 7 Mei 1910

In oktober 1910 vertrekken Adolph Werner, Johanna en broer Elias naar Kampen, om ruimte te maken voor de opvolger die de hoofdmeesters-woning gaat betrekken. Ze gaan wonen op het adres Marktgang 4, net over de brug, tussen de IJsselkade en de Oudestraat.

Als cadeau voor zijn jubileum en tevens zijn afscheid krijgt hij onder andere de genoemde inktset met de inscriptie:

1870-1910 van de gemeente IJsselmuiden, A.W. Ravenshorst, hoofd der school.

Niet lang heeft hij van zijn pensioen kunnen genieten. Na een langdurige ziekte is 'de oude meester Ravenshorst', in de leeftijd van 65 jaar, op 5 maart 1912 overleden te Kampen. Zijn vrouw Johanna woont nog ruim 8 jaar samen met haar broer Elias aan de Marktgang. Na zijn overlijden blijft ze alleen achter, totdat ook zij op 2 januari 1927 sterft.

De Kamper Courant van 10 maart 1912 besteedt ruimschoots aandacht aan het overlijden en de begrafenis van Ravenshorst. Hier een deel daaruit:

'Hedenochtend heeft de plechtige teraardebestelling plaats gehad van den heer A.W. Ravenshorst, rustend hoofd der openbare school te IJsselmuiden, na den eersten Augustus 1910 zijn 40 jarig ambtsjubileum te hebben herdacht, nam de heer Ravenshorst drie maanden later afscheid van zijn werkkring te IJsselmuiden om zich metterwoon alhier te vestigen, doch met velerlei banden bleef hij nog aan zijn voormalige woonplaats gehecht. Zoo beklede hij tot voor korten tijd nog de functies van (...) doch de sloopende ziekte waaraan hij ten slotte bezweken is, heeft gemaakt, dat hij slechts een enkele vergadering van dit college heeft kunnen bijwonen. Na de familie en de vrienden van den overledene, volgden afgevaardigden van verschillende commissies het lijk grafwaarts, o.a. van de vereeniging 'Het Groene Kruis' en van de Groenteveiling, beiden te IJsselmuiden, van de commissie van toezicht op het lagere onderwijs te Kampen, de leeraren van de Rijksnormaallessen, en ook het onderwijzend personeel van de school te IJsselmuiden was op de begraafplaats tegenwoordig benevens een groote kring van bekenden en deelnemenden.

Een viertal bloemkransen werden op de door een lijkkleed gedekte groeve nedergelegd, waarna het eerst werd gesproken door ds. Hielkema, die de familie en de vrienden er aan herinnerde, dat eerder dan woorden van smart, hier dankbare erkenning moet plaats hebben, van de buitengewone gaven waarmede God den overledene tijdens zijn leven heeft begunstigd, waardoor hij de kracht heeft konnenvinden voor zijn nuttigen arbeid, als hoofd der school zoowel als op zo menig ander gebied. Spreker schetste de kalme berusting, onder welke de overledene zijn lijden van den laatsten tijd heeft gedragen, nu en dan nog sprekende, en meermalen met een glimlach op het gelaat, over zijn tot voor korten tijd afgebroken werk, dat zooals bekend is, niet vruchteloos is geweest. Treft het, dat zijn stoffelijk overschot in de lijdensweken wordt ten ruste gelegd, het moge een zalige troost heeten, dat de dag der Opstanding spoedig volgt, en gelijk in de natuur thans ons alles

nog dood en kaal voorkomt, werken niettemin de bloesemknoppen om te komen tot een nieuw leven; zoo ook blijft den nabestaanden de hoop over op een nieuw leven voor hem na den dood.

Mr. J. Nanninga Uiterdijk sprak namens de Commissie van toezicht op het lager onderwijs woorden van waardering. (...) Zoo gaarne zouden zijne collega's hebben gezien, dat de overledene wat meer van zijn rust had mogen genieten, nu aan de zijde van zijn echtgenote, welke vroeger dat samenzijn zoo menigmaal heeft moeten missen tijdens zijn arbeidzaam leven. Het moge de weduwe thans een troost zijn en haar sterken in haar smart, dat de overledene is heengegaan met de vaste hoop hiernamaals in de zalige oorden te zullen worden opgenomen. De broeder van de overledene dankte, ook namens de weduwe voor de liefdevolle woorden aan het graf gesproken, en niet minder voor de laatste eer den overledene bewezen.'

100 jaar geleden schijnt het ook gebruikelijk te zijn geweest een berichtje zoals hieronder weergegeven te plaatsen. Zomaar voor 't vaderland weg:

Krant van 21 juli 1912 - *Het weduwen-pensioen van mevrouw Wed. A.W. Ravenshorst - Ravenshorst is bepaald op f 504,-*

Als in IJsselmuiden wordt gesproken over meester Ravenshorst, willen de ouderen hem nogal eens verwarren met de latere meester Ravenhorst, die velen nog hebben gekend.

Een bekende figuur uit de IJsselmuiden gemeenschap van 1929-1950: Cornelis Ravenhorst, in de volksmond meester Ravenhorst. Hij is geboren in Driebergen op 3 september 1897 en op 27 oktober 1950 op 53-jarige leeftijd in IJsselmuiden overleden. De heer Ravenhorst was onderwijzer in Nunspeet van 1917 tot 1919, in Veenendaal van 1920 tot 1922, vervolgens hoofdonderwijzer in Mastenbroek van 1923 tot 1929 en in IJsselmuiden van 1929 tot 1950.

Vanwege het vermenigvuldigen en verspreiden van verzetspamfletten werd hij op 10 december 1940 door de bezetter gearresteerd en door het Kriegsgerecht veroordeeld tot zeven maanden gevangenisstraf. Vanuit de gevangenis Zwolle werd hij overgebracht naar de strafgevangenis Coesfeld in Westfalen. Op 20 juli 1941 werd hij uit de gevangenis ontslagen en een dag later was hij weer terug in IJsselmuiden. Hij heeft laterook gevangen gezeten tezamen met meester Roeland, de heren S. van Halm, H. Wielink, M.L. Dorst, Rietman en Pelleboer. Naast die van hoofdonderwijzer vervulde de heer Ravenhorst de volgende functies: kerkvoogd en kerkelijk ontvanger van de Hervormde Kerk, diaken, ouderling en voorlezer. Ook verzorgde hij een puzzelkolom in het Hervormd Kerkblad (zgn. puzzeloom). Ouderen weten nog te vertellen, dat meester Ravenhorst prachtig kon voorlezen en als voorzanger zo mooi kon zingen.

249

den Edelachtbaren Raad
der gemeente Uffelmuiden.

geeft met gepast verbod te kennen:
Adolph Werner Ravenshout, hoofd der
openbare lagere school te Uffelmuiden.

Dat hij op zijn verzoek door de artsen
W. te Kate te Kampen en J. Reiter te Uffelmuiden,
benoemd door den Heer Burgemeester dier gemeente
in gevolge art. 44 der Lageronderwijs wet, wegens
lichaamsgebreken na medisch onderzoek is
ongekwikt bevonden voor de verdere waarneming
van zijn ambt, welke verklaring L.E. des Ministers
van Binnenlandse Zaken en de Pensioenraad
voldoende achten voor aanspraak op pensioen.

Weshalve hij de vrijheid neemt zich tot
Uw. E. te wenden met het eerbiedig verzoek
hem om genoemde reden vervol ontslag te verleenen
als hoofd der openbare lagere school te Uffelmuiden,
tegen 1° November 1910 of later, zoo zijne
betrekking niet tegen dien datum kan vervuld
worden.

U Welk doende ms.

Uffelmuiden
4 Juli
1910.

A. Ravenshout
H. du school.

1309-150

Neventaken

Het is niet helemaal duidelijk, maar waarschijnlijk is Ravenshorst in maart 1882 verkozen tot Kerkvoogd. Lang heeft hij deze functie niet bekleed, want in december van dat jaar werd hij door de andere Kerkvoogden gekozen en benoemd (en gepromoveerd misschien?) tot kerkelijk ontvanger.

Vanaf dat moment is hij de administrateur, de notulist, de correspondent en vaak ook de woordvoerder van het college. Tijdens deze zelfde vergadering wordt hij ook nog eens benoemd als koster. Hij krijgt daarvoor jaarlijks 75 gulden, maar moet daarvan 25 gulden afstaan aan onderkoster Felix (die overigens ook voor al het werk dat bij deze functie hoorde opdraaide.) (2.)

Het is duidelijk dat de nog jonge (35 jr.) Ravenshorst aanzien en vertrouwen geniet van de andere en veelal oudere bestuurders in IJsselmuiden. En op deze manier beschikt het college over een ontwikkeld man die hen goed van dienst kan zijn in het schrijf- en rekenwerk. Iemand met wie ze voor de dag kunnen komen!

In 1884 richtte Ravenshorst een commissie op tot geldinzameling voor de aanschaf van een orgel in de Dorpskerk. Als voorzitter heeft hij zich bijzonder ingezet genoeg geld bij elkaar te krijgen om de financiering van het maar liefst f1000,- kostende project rond te krijgen. Bovendien was hij de eerste vaste organist van de hervormde gemeente op een jaarwedde van f100,-.

In het jaar 1885 had onze meester de euvele moed om in de dorpskerk, samen met ouderling Jonker, de aanwezige grafkelder te openen en te bekijken. Bij het funderen van 2 pilaren voor de nieuwe orgelgalerij werd deze kelder namelijk ontdekt. In 1969 vond men tijdens de restauratie in deze kelder een gegraveerde loden plaat met de inscriptie *'Geopend april 1885, 5 kisten. A.W. Ravenshorst en H. Jonker'*.

De notulen van de vergadering van Kerkvoogden en Notabelen van 30 mei 1911 zijn de laatsten die geschreven zijn door Ravenshorst. Per 1 december van dat jaar heeft hij zijn ontslag aangevraagd, maar vanwege zijn gedurig ziek zijn komt hij na de zomer al niet meer ter vergadering. De notabel J. van der Kamp Lzn. volgt hem op. Kerkeboeken, kasboeken en het contante kasgeld worden overgedragen. Ook als organist wordt Ravenshorst trouwens gemist. Van de kansel wordt een oproep gedaan voor een vervanger.

In januari 1905 werd 'De Vereenigde Tuinbouwers' opgericht. Deze club verenigde de IJsselmuiden tuinders en richtte enkele maanden later een veiling op. Haar eerste voorzitter was meester Ravenshorst en de vereniging vergaderde (zoals zoveel verenigingen) in de openbare school. Tijdens een vergadering in januari 1912 wordt een schrijven van de voorzitter, de heer Ravenshorst, voorgelezen, *'waarbij deze mededeelde, dat hij wegens voortdurende ziekte voor een herbenoeming als bestuurslid niet meer in aanmerking wenschte te komen, tevens afscheid nemende van de leden, hen dankende voor het in hem gestelde vertrouwen en de vereniging veel voorspoed toewenshende.'* In de dan ontstane vacature Ravenshorst wordt tot bestuurslid gekozen de heer J. Bosscher (de nieuwe hoofdmeester).

Ook van de Zang- en Reciteervereniging 'de Eendracht' te IJsselmuiden wordt Ravenshorst genoemd als voorzitter en later als erevoorzitter. Zij repeteerden in de school en hielden hier of ook wel in één van de cafés hun openbare uitvoeringen. (*Entrée f 0,30. Aanvang 7½ uur precies.*)

Dan was de hoofdmeester nog betrokken bij de sport. Van ijsclub 'Meerzicht' was hij voorzitter. In de Kamper Courant lezen we dat er in de meeste winters door deze club hardrijwedstrijden werden gehouden. Bij de buitenplaats Meerzicht uiteraard. Het gebeuren werd doorgaans opgevrolijkt door het Stedelijk Muziekkorps uit Kampen. Na afloop vond de prijsuitreiking (door de voorzitter) plaats in café Zomerlust aan de Nieuweweg.

Ravenshorst gaf met anderen vele jaren lang 's avonds cursussen in de school. Met name de tweejaarlijkse Rijkslandbouw cursus en ook de Winter Tuin- en Landbouw cursus. Verder was hij lid van diverse commissies op het gebied van onderwijs, bijv. van de commissie tot wering van schoolverzuim en van de commissie van toezicht op het lager onderwijs.

Tot slot noemen we hier nog zijn lidmaatschap en bestuursfuncties van de afdeling IJsselmuiden van het Groene Kruis.

Op deze foto van ongeveer 1910 ziet u het personeel van de openbare lagere school. (3.)

Zittend van links naar rechts:

mejuffrouw W. Bierman	<i>(afkomstig uit Dokkum; onderwijzeres alhier van 1904-1912)</i>
mevrouw J. Ravenshorst	<i>(vrouw van de hoofdmeester)</i>
meester A.W. Ravenshorst	<i>(hoofdmeester)</i>
meester J. Bouwhuis	<i>(onderwijzer alhier van 1876-1911 / op foto 74 jaar oud!)</i>
meester G. Jager	<i>(onderwijzer alhier van 1881-ná 1911)</i>

Staand van links naar rechts:

mejuffrouw M.G. van de Wal	<i>(afkomstig uit IJsselmuiden; tijdelijke onderwijzeres in 1910)</i>
meester J. Spit	<i>(afkomstig uit Vollenhove; onderwijzer alhier van 1906-1911)</i>
meester J. de Lange	<i>(afkomstig uit 's Heerenbroek, onderwijzer alhier van 1900-1917)</i>
mejuffrouw M.J. Straver	<i>(weduwe van H. Straver; tijdelijke onderwijzeres in 1910 / later vaste leerkracht)</i>

Kamper Courant van 18 februari 1906

• Maandag 19 februari hoopt de heer J. Bouwhuis onderwijzer aan de openbare school te Yselmuiden, zijn 70sten verjaardag te herdenken. Voor bijna een halve eeuw begon hij zijn onderwijzersloopbaan te Zwartsluis, was achtereenvolgens te Westerholte, Zwollerkerspel, Yselmuiden en Kampen-aan de school van Kruijtbosch- werkzaam, trok toen, ter verbetering zijner positie naar Indië, vanwaar hij na acht jaar met pensioen terugkeerde, om opnieuw benoemd te worden aan de school te Yselmuiden, waar hij nu weer bijna 30 jaar achtereen werkzaam is. Onvermoeid vervult de krasse oude nog dag op dag zijn taak, met een lust en ijver, zoals men zich moeilijk van iemand op dien leeftijd kan voorstellen. En dat die taak niet tot de lichtste behoort, blijkt, wanneer men bedenkt, dat hij werkt voor een klasse van vier en tachtig leerlingen, en dat nog wel de aanvangklasse. Wel een - om het zacht uit te drukken - vreemde toestand aan een school in de 20ste eeuw.

Noten:

1. 'Erfstuk komt na 100 jaar thuis.' Artikel in de Stentor van 21 september 2012
2. zie het artikel over koster Felix in het tijdschrift van juli 2012
3. namen uit: 'Kent u ze nog... de Groot IJsselmuidenaren' door A.K. Versteeg; verdere informatie uit Kamper Couranten

Bronnen:

- De Kamper Courant
- Notulen van de Gemeenteraad van IJsselmuiden
- Ingekomen en uitgaande stukken van de Gemeenteraad van IJsselmuiden
- Het Bevolkingsregister van IJsselmuiden
- DTB boeken van de Hervormde Gemeente van IJsselmuiden
- www.genlias.nl
- Notulen van het College van Kerkvoogden en Notabelen van de Hervormde Gemeente van IJsselmuiden
- Kent u ze nog... de Groot IJsselmuidenaren' door A.K. Versteeg